

Cytaty przeciwko wolnej woli

1) Nieomylnie Słowo Boże

Stary Testament

1 Mojż. 6:5 A gdy PAN widział, że wielka jest niegodziwość ludzi na ziemi i wszystkie zamysły *i* myśli ich serca były tylko złe po wszystkie dni;

1 Mojż. 8:21 I PAN poczuł miłą woń, i PAN powiedział w swoim sercu: Nie będę więcej przeklinał ziemi z powodu człowieka, bo myśl serca człowieka *jest* zła od jego młodości. Nie wytracę więcej wszystkiego, co żyje, jak *teraz* uczyniłem.

2 Mojż. 4:21 PAN powiedział do Mojżesza: Gdy pójdziesz i wrócisz do Egiptu, dopilnuj, *abyś* wszystkich cudów, które dałem ci do ręki, dokonał przed faraonem. A ja zatwardzę jego serce, tak że nie wypuści ludu.

Hiob 14:4 Któż może wydobyć czystego z nieczystego? Ani jeden.

Psalm 33:10 PAN udaremnia zamiary narodów, niweczy zamysły ludów.

Psalm 81:12 Zostawiłem ich więc żądzom ich serca i postępowali według swoich zamysłów.

Przysłów 21:1 Serce króla *jest* w rękę PANA *jak* potoki wód; kieruje je, dokąd chce.

Przysłów 28:26 Kto ufa własnemu sercu, jest głupi, a kto mądrze postępuje, będzie ocalony.

Koh. 7:20 Doprawdy, nie ma człowieka sprawiedliwego na ziemi, który czyniłby dobrze i nie grzeszył.

Izaj. 1:6-7 **6.** Od stopy aż do głowy nie ma w nim nic zdrowego; same rany i sińce, i gnijące rany; nieopatrzone ani nieprzewiązane, ani niezmiękczone olejkami. **7.** Wasza ziemia *jest* spustoszona, wasze miasta – spalone ogniem. Waszą ziemię pożerają na waszych oczach cudzoziemcy i pustoszą, jak *to* zwykli *czynić* obcy.

Jer. 4:22 Bo mój lud jest głupi, nie zna mnie; to są dzieci niemądre i nierozumne. Są mądre w czynieniu zła, lecz dobrze czynić nie umieją.

Jer. 13:23 Czy Etiopczyk może zmienić swoją skórę albo lampart swoje pręgi? Podobnie wy, czy możecie czynić dobrze, skoro przywykliście czynić źle?

Jer. 17:9 Najzdradliwsze ponad wszystko *jest* serce i najbardziej przewrotne. Któż zdoła je poznać?

Nowy Testament

Mat. 7:17-18 **17.** Tak każde dobre drzewo wydaje dobre owoce, ale złe drzewo wydaje złe owoce. **18.** Nie może dobre drzewo wydawać złych owoców ani złe drzewo wydawać dobrych owoców.

Mat. 23:27 Biada wam, uczeni w Piśmie i faryzeusze, obłudnicy, bo jesteście podobni do grobów pobielanych, które z zewnątrz wydają się piękne, ale wewnątrz pełne są kości umarłych i wszelkiej nieczystości.

Marek 7:20-23 **20.** I powiedział: Co wychodzi z człowieka, to kala człowieka. **21.** Z wnętrza bowiem, z serca ludzkiego pochodzą złe myśli, cudzołóstwa, nierząd, zabójstwa; **22.** Kradzieże, chciwość, niegodziwość, podstęp, wyuzdanie, oko złe, bluźnierstwo, pycha, głupota. **23.** Całe to zło pochodzi z wnętrza i kala człowieka.

Jan 1:13 Którzy są narodzeni nie z krwi ani z woli ciała, ani z woli mężczyzny, ale z Boga.

Jan 3:27 Odpowiedział Jan: Człowiek nie może otrzymać niczego, jeśli mu nie będzie dane z nieba.

Jan 6:44 Nikt nie może przyjść do mnie, jeśli go nie pociągnie *mój* Ojciec, który mnie posłał. A ja go wskrzeszę w dniu ostatecznym.

Jan 6:65 I mówił: Dlatego wam powiedziałem, że nikt nie może przyjść do mnie, jeśli mu to nie jest dane od mojego Ojca.

Jan 8:34 Jezus im odpowiedział: Zaprawdę, zaprawdę powiadam wam, że każdy, kto popełnia grzech, jest niewolnikiem grzechu.

Jan 8:44-45 **44.** Wy jesteście z waszego ojca – diabła i chcecie spełniać pożądliwości waszego ojca. On był mordercą od początku i nie został w prawdzie, bo nie ma w nim prawdy. Gdy mówi kłamstwo, mówi od siebie, bo jest kłamcą i ojcem kłamstwa. **45.** A ponieważ ja mówię prawdę, nie wierzycie mi.

Jan 15:5 Ja jestem winoroślą, a wy jesteście latoroślami. Kto trwa we mnie, a ja w nim, ten wydaje obfity owoc, bo beze mnie nic nie możecie zrobić.

Jan 15:16 Nie wy mnie wybraliście, ale ja was wybrałem i przeznaczyłem, abyście wyszli i wydali owoc, i aby wasz owoc trwał, i aby Ojciec dał wam to, o cokolwiek poprosicie go w moje imię.

Rzym. 3:9-12 **9.** Cóż więc? Czy przewyższamy ich? Żadną miarą! Ponieważ przedtem dowiedliśmy, że zarówno Żydzi, jak i Grecy, wszyscy są pod grzechem; **10.** Jak jest napisane: Nie ma sprawiedliwego, ani jednego; **11.** Nie ma rozumnego i nie ma nikogo, kto by szukał Boga. **12.** Wszyscy zoczyli z drogi, razem stali się nieużyteczni, nie ma nikogo, kto by czynił dobro, nie ma ani jednego.

Rzym. 5:6 Chrystus bowiem, gdy jeszcze byliśmy słabi, we właściwym czasie umarł za bezbożnych

Rzym. 6:17-20 **17.** Ale chwała Bogu, że gdy byliście niewolnikami grzechu, usłuchaliście z serca wzoru tej nauki, której się poddaliście; **18.** A będąc uwolnieni od grzechu, staliście się sługami sprawiedliwości. **19.** Po ludzku mówię, z powodu słabości waszego ciała. Jak bowiem oddawaliście wasze członki w niewolę nieczystości i nieprawości, aby czynić nieprawość, tak teraz oddawajcie wasze członki na służbę sprawiedliwości, abyście byli

uświęceni. **20.** Dopóki bowiem byliście niewolnikami grzechu, byliście wolni od sprawiedliwości.

Rzym. 7:18-19 **18.** Gdyż wiem, że we mnie, to jest w moim ciele, nie mieszka dobro, bo chęć jest we mnie, ale wykonać tego, co jest dobre, nie potrafię. **19.** Nie czynię bowiem dobra, które chcę, ale zło, którego nie chcę, to czynię.

Rzym. 8:5-8 **5.** Ci bowiem, którzy żyją według ciała, myślą o tym, co cielesne, ale ci, którzy żyją według Ducha, myślą o tym, co duchowe. **6.** Gdyż zamysł ciała to śmierć, ale zamysł Ducha to życie i pokój; **7.** Dlatego, że zamysł ciała jest nieprzyjacielem Boga, bo nie poddaje się prawu Bożemu, gdyż i nie może. **8.** Ci więc, którzy są w ciele, nie mogą podobać się Bogu.

Rzym. 9:16-24 **16.** A więc nie zależy to od tego, który chce, ani od tego, który zabiega, ale od Boga, który okazuje miłosierdzie. **17.** Pismo bowiem mówi do faraona: Po to właśnie cię wzbudziłem, aby okazać na tobie swoją moc i żeby moje imię było głoszone po całej ziemi. **18.** A zatem komu chce, okazuje miłosierdzie, a kogo chce, czyni zatwardziałym. **19.** Ale mi powiesz: Dlaczego więc jeszcze oskarża? Któż bowiem sprzeciwił się jego woli? **20.** Człowieku! Kimże ty jesteś, że prowadzisz spór z Bogiem? Czy naczynie gliniane może powiedzieć do tego, kto je ulepił: Dlaczego mnie takim uczyniłeś? **21.** Czy garncarz nie ma władzy nad gliną, żeby z tej samej bryły zrobić jedno naczynie do użytku szlachetnego, a drugie do niezaszczytnego? **22.** A cóż, jeśli Bóg, chcąc okazać gniew i dać poznać swoją moc, znosił w wielkiej cierpliwości naczynia gniewu przygotowane na zniszczenie; **23.** I żeby dać poznać bogactwo swojej chwały na naczyniach miłosierdzia, które wcześniej przygotował ku chwale; **24.** To znaczy nas, których powołał, nie tylko z Żydów, ale i z pogan?

1 Kor. 2:14 Lecz cielesny człowiek nie pojmuje tych *rzeczy*, które są Ducha Bożego. Są bowiem dla niego głupstwem i nie może ich poznać, ponieważ rozsądza się je duchowo.

1 Kor. 4:7 Kto bowiem czyni cię różnym? Cóż masz, czego byś nie otrzymał? A jeśli otrzymałeś, to dlaczego się chlubisz, jakbyś nie otrzymał?

Efez. 2:1-3 **1.** I was ożywił, którzy byliście umarli w upadkach i w grzechach; **2.** W których nigdy nie postępowaliście według zwyczaju tego świata i według władcy, który rządzi w powietrzu, ducha, który teraz działa w synach nieposłuszeństwa. **3.** Wśród nich i my wszyscy żyliśmy nigdy w pożądliwościach naszego ciała, czyniąc to, co się podobało ciału i myślom, i byliśmy z natury dziećmi gniewu, jak i inni.

Efez. 4:17-19 **17.** To więc mówię i zaświadczam w Panu, abyście już więcej nie postępowali tak, jak postępują inni poganie w próżności ich umysłu; **18.** Mając przyćmiony rozum, obcy dla życia Bożego z powodu niewiedzy, która w nich jest, z powodu zatwardziałości ich serca. **19.** Oni, stawszy się nieczuli, oddali się rozpuszcieniu, dopuszczając się wszelkiej nieczystości z zachłannością.

Filip. 2:13 Bóg bowiem sprawia w was i chęć, i wykonanie według *jego* upodobania.

Kol. 2:13 I was, gdy byliście umarłymi w grzechach i w nieobrzezaniu waszego ciała, razem z nim ożywił, przebacząc wam wszystkie grzechy;

2 Tes. 2:9-12 9. Niegodziwiec przyjdzie za sprawą szatana, z całą mocą, wśród znaków i fałszywych cudów; 10. Wśród całego zwodzenia nieprawości wobec tych, którzy giną, ponieważ nie przyjęli miłości prawdy, by zostali zbawieni. 11. Dlatego Bóg zsyła im silne omamienie, tak że uwierzą kłamstwu; 12. Aby zostali osądzeni wszyscy, którzy nie uwierzyli prawdzie, ale upodobali sobie niesprawiedliwość

2 Tym. 3:2-5 2. Ludzie bowiem będą samolubni, chciwi, chępliwi, pyszni, bluźniący, nieposłuszni rodzicom, niewdzięczni, bezbożni; 3. Bez naturalnej miłości, nieotrzymujący słowa, oszczercy, niepowściągliwi, okrutni, niemilujący dobrych; 4. Zdrajcy, porywcy, nadęci, miłujący bardziej rozkosze niż Boga; 5. Przybierający pozór pobożności, ale wyrzekający się jej mocy. Takich ludzi unikaj.

Tyt. 3:3-5 3. Niegdyś bowiem i my byliśmy głupi, oporni, błądzący, służący rozmaitym pożądlivościom i rozkoszom, żyjący w złości i zazdrości, zniechęceni i nienawidzący jedni drugich. 4. Lecz gdy się objawiła dobroć i miłość Boga, naszego Zbawiciela, względem ludzi; 5. Nie z uczynków sprawiedliwości, które my spełniliśmy, ale według swego miłosierdzia zbawił nas przez obmycie odrodzenia i odnowienie Ducha Świętego;

Obj. 17:17 Bóg bowiem położył im do serc, aby wykonali jego wolę, i to jednomyślnie, i oddali swoje królestwo bestii, aż wypełnią się słowa Boga.

---

2) Przed Reformacją

Augustyn (354-430):

„Kiedyś ciężko pracowałem dla sprawy wolnej woli człowieka, aż w końcu przewyciężyła mnie łaska Boża”.

Fulgencjusz z Ruspe (ok. 467-ok. 532):

„Kto popełnia grzech, jest niewolnikiem [sługą] grzechu” [Jana 8:34] i „Przez co bowiem jest ktoś pokonany, przez to też jest zniewolony” [2 Piotr. 2:19]. Gdy grzech panuje, człowiek rzeczywiście ma wolny wybór, lecz jest to wolność bez Boga, a nie wolność pod Jego panowaniem. Oznacza to, że jest wolny od sprawiedliwości [Rzym. 6,20], nie zaś wolny pod łaską, a zatem jest wolny w najgorszy i najbardziej służalczy sposób... «Jeśli więc Syn was wyzwoli, będziecie prawdziwie wolni» [J 8,36]” (Pierwszy List do mnichów scytyjskich 19.38).

Ambroży Autpert (ok. 730-784):

„I zaprawdę Apostoł mówi: A więc nie zależy to od tego, który chce, ani od tego, który zabiega, ale od Boga, który okazuje miłosierdzie (Rzym. 9:16). W jaki sposób ten, kto chce, może otrzymać, jeżeli otrzymuje to za darmo, chyba że łaska Boża jest dana dla obydwu - łaska, która czyni człowieka chętnym z bycia niechętnym, a następnie, gdy jest już chętny, bezinteresownie prowadzi go do tego, czego pragnie? To tak, jakby hojny powiedział o tej samej łasce: natchniony bezinteresownie zaczął pragnąć rzeczy wiecznych i bezinteresownie ufał, że jest w stanie je osiągnąć. Nikt bowiem, oprócz tego, kto chce, nie otrzymuje wody życia; i nikt dobrowolnie nie jest prowadzony do życia wiecznego, z wyjątkiem tego, kto wpierw poprzedzony łaską, zaczyna chcieć. O tym jest powiedziane w innym fragmencie przez

doskonałego kaznodzieję: Albowiem to Bóg sprawia w nas i chcenie, i wykonanie [według Jego upodobania (Filip. 2:13)] (Kom. do Ap. 22:17).

Alcuin z Yorku (ok. 735-804):

„Co to jest: Nikt nie może przyjść do mnie, czyli nikt nie może we mnie uwierzyć, jeśli go nie pociągnie mój Ojciec, który mnie posłał [Jana 6:44]? Przychodzi ten, którego poprzedza łaska Boża. O tym musimy powiedzieć z prorokiem: Jego miłosierdzie mnie poprzedza (Ps. 59:11); i jeszcze raz: Jego miłosierdzie pójdzie za mną (Ps. 23:6). Przyjdzie przed nami, abyśmy mogli wybrać, a pójdzie za nami, abyśmy mogli wykonać (zob. Flp 2:13)” (Kom. do Jana 6:41-42).

Agobard z Lyonu (ok. 779-840):

„Niech wierzący strzeże się, aby nie o własnych siłach, ani nawet w części, lecz z Bożą pomocą osiągnąć szczyt dobroci i wytrwać w dobrych uczynkach, jak mówi Pan: «Beze mnie nic nie możecie zrobić» [Jana 15:5]. Apostoł także: «Bóg bowiem sprawia w was i chęć, i wykonanie ku dobremu» (Filip. 2:13]. I znowu: «Łaską zbawieni jesteście przez wiarę, i to nie z was» [Efez. 2:8]. Jeszcze dalej: „Nie żebyśmy sami z siebie byli w stanie pomyśleć coś jakby z samych siebie, lecz nasza możność jest z Boga [UBG] (ale nasza wystarczającość [orig. ang. sufficiency] jest z Boga [NBG])” [2 Kor. 3:5]. Pan mówi: «Nikt nie może przyjść do mnie, jeśli go nie pociągnie mój Ojciec, który mnie posłał» [Jana 6:44]” (O prawdzie wiary).

Prudencjusz z Troyes (zm. 861):

„O wolnej woli. Na wstępie. Oczywiście jest, że należy wyznać, że wolna wola, utracona w Adamie przez zasługę nieposłuszeństwa, zostaje nam przywrócona i wyzwolona przez naszego Pana Jezusa Chrystusa. Tymczasem [żyjemy] w nadziei [zbawienia]; później [posiadzimy to] w rzeczywistości, tak jak mówi Apostoł: „Nadzieją bowiem jesteśmy zbawieni” [UBG] – „W nadziei bowiem już jesteśmy zbawieni” [BT - [orig. ang. ‘For in hope we have been saved’] (Rz 8:24). Niemniej jednak łaskę wszechmocnego Boga powinniśmy przypisywać każdemu dobremu uczynkowi, czy to w planowaniu, rozpoczynaniu, wykonywaniu, czy też wytrwałym kończeniu. I powinniśmy wiedzieć, że bez niej w żaden sposób nie jesteśmy w stanie uczynić niczego dobrego, ani planować, ani chcieć, ani pracować”.

Gottschalk z Fuldy (ok. 808-868):

„Albowiem od czasu, gdy on [tj. człowiek] stał się niewolnikiem grzechu [Jana 8:34], oczywiście wykazano, że miał on wolny wybór jedynie w czynieniu zła, jak ktoś całkowicie zagubiony” (O predestynacji, 10).

Thomas Bradwardine (ok. 1300-1349):

„Jakież tłumy, o Panie, współpracują dziś z Pelagiuszem w walce o wolną wolę i w zwalczaniu... darmowej łaski”.

John Wycliffe (ok. 1331-1384):

„Wiara w moc człowieka w dziele odrodzenia jest wielką herezją Rzymu i z tego błędu wynika upadek Kościoła. Nawrócenie następuje wyłącznie z łaski Bożej, a system, który przypisuje je częściowo człowiekowi, a częściowo Bogu, jest gorszy od pelagianizmu.

Waldensi

„Ktokolwiek stoi na straży wolnej woli, absolutnie zaprzecza predestynacji i łasce Bożej”.

---

3) Marcin Luter (1483-1546)

„Wolna wola to pusty termin”.

„Wolna wola nie może chcieć dobra i z konieczności służy grzechowi”.

„To jest oczywiste przypisywanie boskości «wolnej woli»”.

„Ten błąd wolnej woli jest szczególną doktryną Antychrysta”.

„Ale o tym, że zwolennicy «wolnej woli» wypierają się Chrystusa, świadczy nie tylko to Pismo Święte, lecz także ich własny sposób życia” (O niewolnej woli).

„Chciałbym także, aby w tym miejscu zwolennicy «wolnej woli» zostali upomniani, że twierdząc, iż mają «wolną wolę», zaprzeczają Chrystusowi” (O niewolnej woli).

„Szczerze wyznaję, że dla siebie, nawet gdyby to było możliwe, nie chciałbym, aby dano mi „wolną wolę” ani aby pozostawiono w moich rękach cokolwiek, co umożliwiłoby mi starania o zbawienie; nie tylko dlatego, że w obliczu tak wielu niebezpieczeństw, przeciwności losu i ataków diabłów nie mógłbym się ostać..., ale dlatego, że nawet gdyby nie było niebezpieczeństw... nadal byłbym zmuszony do pracy bez gwarancji powodzenia... Teraz jednak, gdy Bóg wyjął moje zbawienie spod kontroli mojej woli i oddał je pod kontrolę Swojej, i obiecał mnie zbawić nie według moich działań i zabiegów, lecz według Jego własnej łaski i miłosierdzia [Rzym. 9:16], mam tę uspokajającą pewność, że On jest wierny i nie okłamie mnie, a także jest wielki i potężny, tak że żadne diabły ani przeciwnicy nie są w stanie Go złamać ani mnie od Niego wyrwać. Co więcej, mam tę krzepiącą pewność, że podobam się Bogu nie ze względu na zasługi moich uczynków, lecz z powodu obiecanej mi Jego miłosiernej łaski; tak więc, jeżeli pracuję za mało lub źle, On nie przypisuje mi tego, lecz z ojcowskim współczuciem wybacza mi i czyni mnie lepszym. Oto przejaw chwały wszystkich świętych w ich Bogu” (O niewolnej woli).

---

4) William Tyndale (ok. 1494-1536)

„Idą i ustanawiają wolną wolę z pogańskimi filozofami i mówią, że wolna wola człowieka jest przyczyną, dla której Bóg wybiera, a nie inna, wbrew wszystkim Pismom”.

„Wiara zatem nie pochodzi z naszej wolnej woli; jest to jednak dar Boży, dany nam z łaski, zanim w naszych sercach pojawi się jakakolwiek wola czynienia prawa Bożego. A dlaczego

Bóg nie daje jej każdemu człowiekowi, nie potrafię ocenić Jego wyroków. Ale dobrze wiem, nigdy na to nie zasługiwałem ani nie przygotowywałem się na to; lecz w mojej ślepotcie pobiegłem inną drogą, czystą, przeciwną, i nie szukałem tej drogi; ale on mnie szukał, odnalazł mnie, ukazał mi ją i w ten sposób bezzwłocznie przyciągnął mnie do siebie. I zginam kolana mojego serca przed Bogiem w dzień i w nocy, aby pokazał to wszystkim innym ludziom...” (Odpowiedź na Dialog Sir Thomasa More’a [1531]).

---

5) Jan Kalwin (1509-1564)

„Papiści (...) utrzymują, że człowiek poprzez swoją wolną wolę powraca do Boga; i w tej kwestii toczy się obecnie z nimi nasz największy spór”.

„Jeżeli chodzi o to, że ten błazen bełkocze o wolnej woli, zostało to dostatecznie odrzucone w całym Piśmie Świętym”.

„Wiara jest szczególnym darem Bożym, który nie wypływa z naszej wolnej woli”.

„Niech więc etyczna filozofia wolnej woli będzie daleka od chrześcijańskiego umysłu”.

„Żadna wolna wola człowieka nie może oprzeć się Temu, który pragnie zbawić”.

„Ten ruch woli nie jest tego rodzaju, jakiego nauczano i w który wierzący przez wiele wieków – tj. ruch, który następnie pozostawia nam wybór posłuszeństwa lub oporu, a który wpływa jednak na nas bezpośrednio. Musimy zatem odrzucić często powtarzane zdanie Chryzostoma: „Kogo pociąga, tego pociąga chętnie”, insynuując, że Pan jedynie wyciąga rękę i czeka, by zobaczyć, czy chętnie z zadowoleniem zechcemy przyjąć Jego pomoc. Przyznajemy, że tak jak człowiek został pierwotnie stworzony, mógł skłaniać się ku jednej ze stron, ale skoro nauczył nas swoim przykładem, jak nędzna jest wolna wola, jeżeli Bóg nie sprawia w nas chęci i wykonania [Filip. 2:13], to jaki pożytek przyniosła nam łaska udzielona w tak skąpej mierze? Przeciwnie, przez naszą własną niewdzięczność zaciemniamy i osłabiamy łaskę Bożą. Doktryna Apostoła nie głosi, że łaska dobrej woli jest nam oferowana, jeżeli ją przyjmujemy, lecz że sam Bóg chce z upodobaniem tak działać w nas, aby prowadzić, nawracać i rządzić naszymi sercami przez Swego Ducha i panować w nich i nad nimi jak nad Swoją własnością”(Instytuty religii chrześcijańskiej, 2.3.10).

---

6) John Knox (1514-1572)

„Wy [tj. anabaptyści] bądźcie dumni, którzy pogardzacie darmową łaską Bożą ofiarowaną człowiekowi w Chrystusie Jezusie. Albowiem wraz z pelagianami i papistami staliście się nauczycielami wolnej woli i obrońcami własnej prawości” („Odpowiedź na wiele bluźnierczych zarzutów napisanych przez anabaptystę i przeciwnika Bożej wiecznej predestynacji” [Londyn: Thomas Charde, 1591], s. 121).

„I w końcu powszechna zgoda całej tej sekty jest taka, że Bóg dzięki swojej uprzedniej wiedzy, radzie i mądrości nie ma pewnego wyboru ani żadnego pewnego potępienia; lecz za to każdy człowiek może sam siebie wybrać lub potępić z własnej wolnej woli, którą ma, jak

mówią, do czynienia dobra lub zła. Resztę ich opinii, najbardziej okropnych i absurdalnych, pomijam w tym miejscu, dotykając, tylko dla rozgłosu, tego, co uważają za niepodważalne, a czym się chlubią jak z najdroższych pereł uformowanych ich własnymi mózgami i wypolerowanych finezją ich rozumu, podczas gdy w rzeczywistości są one jedynie zgniłymi herezjami Ariusza i Pelagiusza, dawno temu obalonymi przez Augustyna, a przed nim przez starożytnych pisarzy” (Select Practical Writings of John Knox - Wybrane pisma praktyczne Johna Knoxa, s. 191).

„Ale podstawą tego przekłętego błędu jest to, że w Bogu nie potrafią uznać żadnej sprawiedliwości z wyjątkiem tej, którą ich głupi mózg jest w stanie pojąć” (Select Practical Writings of John Knox - Wybrane pisma praktyczne Jana Knoxa, s. 192).

„I w końcu, jeśli ktoś przekonuje, że nasze zasługi, dobre uczynki czy posłuszeństwo są jakkolwiek przyczyną naszego usprawiedliwienia albo jeszcze naszego wybrania, niech będzie przeklęty” (Select Practical Writings of John Knox - Wybrane pisma praktyczne Johna Knoxa, s. 194).

„Ale teraz, w tych dniach ostatecznych, szaleje on najokrutniej, nie pomijając żadnej okazji, przy której mógłby to splugawić, tak że to, czego nie może dokonać w drodze otwartej tyranii, stara się doprowadzić do skutku przez fałszywą doktrynę i błędy godne potępienia; to znaczy, że Szatan nieustannie stara się wtrącać/ingerować i jakoś wmieszać coś pochodzącego z nas w sprawę i materię naszego odkupienia i zbawienia, pomijając przy tym Chrystusa Jezusa i Jego sprawiedliwość” (Select Practical writings of John Knox - Wybrane pisma praktyczne Jana Knoxa, s. 195-196).

---

7) Inni w XVI wieku

Robert Ferrar

Walijski biskup św. Dawida, który zginął męczeńską śmiercią w Carmarthen 30 marca 1555 r.)wraz z dziesięcioma innymi reformacyjnymi duchownymi:

„...nie uznajemy papistycznych doktryn o wolnej woli, o uczynkach nadobowiązkowych, o zasługach, o konieczności spowiedzi ustnej na ucho i zadośćuczynieniu wobec Boga”.

Hieronim Zanchius (1516-1590):

„Żadna wolna wola stworzenia nie może oprzeć się woli Bożej” (cytując Augustyna).

---

8) Wyznania reformacyjne

Wyznanie belgijskie (1561):

„... odrzucamy wszystko, co jest temu przeciwne, a co dotyczy wolnej woli człowieka, ponieważ człowiek jest jedynie niewolnikiem grzechu; i nie ma nic od siebie, chyba że jest to dane z nieba. Któż bowiem śmiałby się chęłpić, że sam z siebie może cokolwiek dobrego uczynić, skoro Chrystus mówi: „Nikt nie może przyjść do mnie, jeśli go nie pociągnie mój

*Ojciec”? Czy będzie chlubił się z własnej woli ten, kto rozumie, że bycie cielesnym jest wrogością wobec Boga? Kto może mówić o swojej wiedzy, skoro cielesny człowiek nie przyjmuje rzeczy z ducha Bożego? Krótko mówiąc, kto ośmieli się zasugerować jakąkolwiek myśl, skoro wie, że nie jesteśmy wystarczalni sami z siebie, żeby pomyśleć cokolwiek jako od siebie, lecz że nasza wystarczalność pochodzi od Boga? Dlatego też słowa apostoła powinny być słusznie uznane za pewne i niezachwiane, że Bóg według Swego upodobania sprawia w nas zarówno chcenie, jak i wykonanie. Nie ma bowiem woli ani rozumu zgodnego z Bożą wolą i zrozumieniem, jak tylko to, czego Chrystus dokonał w człowieku; czego nas uczy, gdy mówi: *Beze mnie nic nie możecie uczynić*” (14).*

Trzydzieści dziewięć artykułów (1562/1563):

„Stan człowieka po upadku Adama jest taki, że nie może się on odwrócić i przygotować własnymi naturalnymi siłami i dobrymi uczynkami do wiary i wzywania Boga. Dlatego nie mamy mocy do czynienia dobrych uczynków przyjemnych i miłych Bogu bez łaski Bożej przez Chrystusa, która uprzedza nas, abyśmy mieli dobrą wolę, a współdziała z nami, gdy już tę dobrą wolę posiadamy” (X).

Katechizm Heidelbergski (1563):

„Czy zatem jesteśmy tak zepsuci, że jesteśmy całkowicie niezdolni do czynienia czegokolwiek dobrego i skłonni do wszelkiej niegodziwości? Rzeczywiście jesteśmy; chyba że zostaniemy odrodzeni przez Ducha Bożego” (Pytania i odpowiedzi, 8).

Kanony z Dordt (1618-1619):

„Dlatego wszyscy ludzie są poczęci w grzechu i z natury są dziećmi gniewu, niezdolnymi do zbawczego dobra, skłonny do zła, martwymi w grzechu i będącymi w niewoli grzechu, a bez odradzającej łaski Ducha Świętego, nie potrafią ani nie chcą powrócić do Boga, zreformować zdeprawowanie swojej natury ani przysposobić się do reformacji” (III/IV, 3).

„Wiarę należy zatem uważać za dar Boży nie ze względu na to, że jest oferowana człowiekowi przez Boga, aby ten przyjął ją lub odrzucił według własnego uznania; ale dlatego, że jest ona w rzeczywistości przyznawana, wdychana i wlewana w człowieka; lub nawet dlatego, że Bóg obdarza człowieka mocą lub zdolnością do wierzenia, a następnie oczekuje, że człowiek, korzystając z własnej wolnej woli, zgodzi się na warunki tego zbawienia i faktycznie uwierzy w Chrystusa; lecz dlatego, że Ten, który sprawia w człowieku i chcenie, i wykonanie, a właściwie wszystko we wszystkim, wytwarza zarówno wolę wiary, jak i również akt wiary” (III/IV, 14).

Konfesja Westminsterska (1646), 9 – O wolnej woli:

Człowiek w swoim stanie niewinności miał wolność i moc, aby chcieć i czynić to, co jest dobre i miłe Bogu; ale jednak zmiennie, tak że mógł od tego odstąpić.

Człowiek przez popadnięcie w stan grzechu całkowicie utracił wszelką zdolność woli do jakiegokolwiek duchowego dobra towarzyszącego zbawieniu; tak więc człowiek zmysłowy, całkowicie odwrócony od tego dobra i martwy w grzechu, nie jest w stanie o własnych siłach nawrócić się ani przygotować się do tego. Kiedy Bóg nawraca grzesznika i przenosi go w stan łaski, uwalnia go z jego naturalnej niewoli grzechu i jedynie przez

Swoją łaskę pozwala mu na swobodne chcenie i wykonywanie tego, co jest duchowo dobre; jednak ze względu na jego pozostające w nim zepsucie nie chce on w sposób doskonały ani tylko tego, co jest dobre, ale jednocześnie chce także tego, co jest złe. Wola człowieka jest uczyniona doskonale i niezmiennie wolną do czynienia dobra jedynie w stanie chwały.

9) XVII wiek

Henry Ainsworth (1571-1622):

„Przyznajemy złu wolną wolę (lub wolną wolę złu) pozostającą we wszystkich zmysłowych ludziach: wierzymy, że wolna wola ku dobremu pochodzi z łaski i odrodzenia”.

Daniel Featley (1582-1645):

„Wielu ludzi ma zbyt dużo wolnej woli i zbytńio sobie folguje w dzisiejszych czasach, aby móc rozwijać i podtrzymywać wolną wolę”.

John Preston (1587-1628):

„Nie dzięki mocy wolnej woli, lecz dzięki wlanej łasce Jego Ducha”.

John Trapp (1601-1669):

„Przyjaciele wolnej woli są wrogami darmowej łaski”.

Pierre du Moulin (1601-1684):

„Pismo Święte dowodzi, że człowiek nieodrodzony jest całkowicie pozbawiony mocy i wolności swojej woli w tych sprawach, które odnoszą się do wiary i zbawienia”.

William Jenkyn (1613-1685):

„Skłonność ludzkich serc do wiary i wytrwałości jest nadprzyrodzonym owocem wiecznego postanowienia Bożego, a nie naturalnym owocem zdeprawowanej i wątlej wolnej woli człowieka”.

Francis Turretin (1623-1687):

„Słowo «wolna wola» (jak również «zdolność samostanowienia» [autexousiou - autonomia] używane przez Ojców greckich) nie występuje w Piśmie Świętym... 1 Kor 7:37 nie oznacza wolności woli”.

10) Jan Owen (1616-1683)

„Cała pelagiańska trucizna wolnej woli... wyraźne wyniesienie starego bożka, wolnej woli na tron Boży... Wynalazek upadającego stanu chrześcijaństwa”.

„[Wolna wola jest] zdeformowanym ulubieńcem skażonej natury, Pallasem [Palladą], czyli ulubionym obrazem siebie w mrocznych umysłach” (Works - Dzieła, tom 10, s. 150).

„PO DRUGIE, drugim celem, do którego zmierza nowa doktryna Arminian jest oczyszczenie natury ludzkiej z ciężkiego oskarżenia o bycie grzeszną, zepsutą, mądrą w czynieniu zła, ale niezdolną do czynienia dobra; i w ten sposób dowieść swojej siły i zdolności czynienia wszelkiego dobra, jakiego Bóg może słusznie wymagać od nich w stanie, w jakim się znajdują — wyróżniania się od innych, którzy nie zrobią tak dobrego użytku z darów swojej natury; zatem im samym można przypisać pierwszą i najważniejszą rolę w dziele ich zbawienia — dumne lucyferiańskie przedsięwzięcie!” (A Display of Arminianism - Obraz arminianizmu, rozdział 1).

„Przejdę teraz do rozważenia głównej kwestii tej różnicy, choć oszczędnie rozpatrywanej przez naszych duchownych, dotyczącej tego, co nasz Zbawiciel wysłużył i co nabył dla tych, za których umarł. I tutaj znajdziecie starego bożka [tj. wolną wolę] płatającego swoje figle i całkowicie pozbawiającego zasługę Chrystusa najmniejszej zdolności lub mocy czynienia nam jakiegokolwiek dobra; choć bowiem Arminianie bardzo przekonująco, lecz fałszywie, twierdzą, że Chrystus umarł za wszystkich ludzi, to w rzeczywistości sprawiają, że w ogóle nie umarł za nikogo z ludzi, a to przez zaprzeczanie skutecznemu działaniu Jego śmierci i przypisywanie właściwych rezultatów Jego męki odważnym staraniom ich własnego pelagiańskiego bóstwa” (Obraz arminianizmu, rozdział 9).

„My, zgodnie z Pismem, wierzymy wyraźnie, że Chrystus swoją sprawiedliwością wysłużył nam łaskę i chwałę; że jesteśmy pobłogosławieni wszelkimi duchowymi błogosławieństwami w Nim, poprzez Niego i dla Niego; że stał się dla nas sprawiedliwością, uświęceniem i odkupieniem; które to dla nas wyjednał i że Bóg dla Niego obdarza nas wszelką łaską w tym życiu, która odróżnia nas od innych, oraz całą chwałą, której się spodziewamy w tym, co ma nadejść; wyjednał nam odpuszczenie wszystkich grzechów, rzeczywiste pojednanie z Bogiem oraz wiarę i posłuszeństwo. Zaiste, ale jest to tak desperacka doktryna, że wbija się w samo serce bożka i uczyniłaby go tak zupełnie bezużytecznym, jakby był tylko kłódą drzewa figowego. Cóż mu pozostaje do zrobienia, jeżeli wszystko w tym wielkim dziele naszego zbawienia należy w ten sposób przypisać Chrystusowi i zasłudze Jego śmierci? Dlatego czciciele tego wielkiego boga, Lib. Arbit. [tzn. wolnej woli], kierują swoje maszyny przeciw całej tej strukturze i odrzucają przypisywanie zasług Chrystusa tym duchowym błogosławieństwom na rzecz [zasług] swojego wyimaginowanego bóstwa” (Obraz arminianizmu, rozdział 9).

---

11) Thomas Watson (ok. 1620-1686)

„Jeśli zbawienie jest zamierzeniem Bożym, to nie jest to wolna wola”.

„Ta korona wolnej woli spadła z naszej głowy”.

„Nie powinniśmy jednoczyć się z błędem. „Jaka jest wspólnota między światłem a ciemnością?” (2 Koryntian 6:14). Jest wielu, którzy pragną pokoju poprzez zniszczenie prawdy; pokój z Arminianem, Socynianem i innymi heretykami. To jest pokój stworzony przez diabła” ([Osie]m) Błogosławieństw).

---

12) XVIII wiek

Matthew Henry (1662-1714):

„Rady i dekryty Boże nie podlegają wątpliwości i zmiennej woli człowieka”.

George Whitefield (1714-1770):

„Człowiek jest niczym; ma wolną wolę, aby pójść do piekła, lecz nie ma wolnej woli, by pójść do nieba, dopóki Bóg nie będzie w nim działał”, a wy „zniesławiacie Boga, zaprzeczając wybraniu. Wyraźnie uzależniacie zbawienie nie od „darmowej łaski” Boga, ale od „wolnej woli człowieka”.

Augustus Toplady (1740-1778):

„Wolna wola człowieka nie jest w stanie wyleczyć go nawet z bólu zęba czy bolącego palca; a mimo to on szaleńczo wierzy, że [wolna wola] ma moc uzdrowić jego duszę.

William Huntington (1745-1813):

„To wyprowadziło mnie z mgły wolnej woli i prawda zajaśniała blaskiem w moim sercu jak kometa... od tego momentu prowadziłem wojnę przeciwko wolnej woli”.

---

13) XIX wiek

N. Darby, wczesny przywódca Braci Plymouth (1800-1882):

„To ponowne pojawienie się doktryny o wolnej woli służy wspieraniu twierdzenia człowieka zmysłowego, że nie jest nieodwracalnie upadły, gdyż do tego właśnie zmierza taka doktryna. Wszyscy, którzy nigdy nie doświadczyli głębokiego przekonania o grzechu, wszyscy, u których to przekonanie opiera się na rażących zewnętrznych grzechach, w mniejszym lub większym stopniu wierzą w wolną wolę” (Man’s So-called Freewill - Tak zwana wolna wola człowieka, s. 1).

George Smeaton (1814-1889):

„Brak Ducha, którego człowiek, w swojej pierwotnej formie, posiadał jako Ducha oświecenia w swoim rozumie i [Ducha] mocy we wszystkich swoich zdolnościach, pozostawił umysł w moralnej i duchowej niemocy. Jeżeli wziąć pod uwagę rozumienie, nienawrócony człowiek nie może pojąć spraw Ducha Bożego (1 Kor. 2:14); jeśli chodzi o wolę, nie może on poddać się prawu Bożemu (Rzym. 8:7); co do okazywania czci, nie może nazwać Jezusa Panem (1 Kor. 12:3); w odniesieniu do działania, nie może podobać się Bogu (Rzym. 8:8); odnośnie owocowania, nie może wydawać owocu (Jana 15:4); co do wiary, nie może przyjąć Ducha Prawdy (Jana 14:17). Jego znajomość świętych prawd, których nie miłuje, pozostawia go jedynie zranionym w sumieniu i dwukrotnie martwym. Dla tej niemocy odradzająca moc Ducha Świętego jest absolutnie niezbędna. Fakt niemożności człowieka, co Pismo Święte wszędzie stwierdza lub implikuje, należy tłumaczyć wycofaniem się Ducha Świętego, co pozostawiło człowieka w DUCHOWEJ ŚMIERCI. Dlatego Pismo Święte, w najbardziej wyrazistych słowach, odmawia człowiekowi mocy lub zdolności do pomyślenia dobrej myśli (2 Kor. 3:5) lub otrzymywania rzeczy Ducha Bożego (1 Kor. 2:14); i oświadcza, że natura ludzka jest całkowicie odwrócona od Boga i wrogo nastawiona do Niego (Rzym. 8:7); i ten

stan serca ma decydujący wpływ na wolę we wszelkich osądach religijnych i moralnych”
(The Doctrine of the Holy Spirit - Doktryna Ducha Świętego, s. 179).

---

14) Charles Haddon Spurgeon (1834-1892)

„Posunę się aż do Marcina Lutera, który mówi:» Jeśli ktokolwiek przypisuje cokolwiek ze zbawienia, nawet najmniejszą rzecz, wolnej woli człowieka, nie wie nic o łasce i nie nauczył się prawdziwie Jezusa Chrystusa «”.

„Doktryna wolnej woli – co ona robi? Wynosi człowieka do rangi Boga. Uznaje zamierzenia Boże za nieważne, gdyż nie mogą zostać wypełnione, jeśli ludzie nie wyrażą na to zgody. Czyni wolę Boga służebnicą woli człowieka, a całe przymierze łaski uzależnia od ludzkiego działania. Zaprzeczając wybraństwu pod pretekstem niesprawiedliwości, uważa Boga za dłużnika grzeszników”.

„Jego wola nie może być neutralna ani «wolna» w działaniu sprzecznym ze swoją naturą”.

„Wolna wola zaprowadziła wiele dusz do piekła, ale nigdy żadnej do nieba”.

„Nie wchodzę na tę kazalnicę w nadziei, że być może ktoś z własnej woli powróci do Chrystusa. Moja nadzieja leży w czymś innym. Mam nadzieję, że mój Mistrz pochwyli niektórych z nich i powie: „Jesteście moi i będziecie moi. Uznaję was za Swoją własność”. Moja nadzieja wynika z darmości łaski, a nie z wolności woli.

---

15) XX i XXI wiek

Louis Berkhof (1873-1957):

„Wolność woli jest fikcją psychologiczną”.

AW Pink (1886-1952):

„Jeśli wola jest ich służebnicą, to nie jest suwerenna, a jeżeli wola nie jest suwerenna, z pewnością nie możemy orzekać o jej „wolności”.

Gordon H. Clark (1902-1985):

„Biblia konsekwentnie zaprzecza wolnej woli”.

John Gerstner (1914-1996):

„Wykazaliśmy już, że nie ma czegoś takiego jak wolna wola. To fałszywy ogień, mrzonka, wymysł. Nigdy nie dokonujesz wyborów bez powodów, nie jako osoba odpowiedzialna i racjonalna” (A Primer on Free Will - Elementarz o wolnej woli, s. 11).

W. E. Best (1919-2007):

„Każda osoba wierząca w wolną wolę oczernia charakter Boga”.

R.C. Sproul (1939-2017):

„Bezstronne postrzeganie wolnej woli jest niemożliwe. Oznacza to podejmowanie decyzji bez poczucia motywacji” [ALBO dosł.: Oznacza to dokonywanie wyboru bez odczuwania chęci].

James White (1962-):

„Dlaczego więc ty przyjmujesz Chrystusa, a twój moralny buddyjski sąsiad po drugiej stronie ulicy nie? Czy jesteś mądrzejszy od niego? Bardziej wrażliwy duchowo? Lepszy pod jakimkolwiek względem? Co cię wyróżnia? Czy Duch Święty działa na niego tak samo intensywnie, jak działał na ciebie? Jeśli tak, to dlaczego ty wierzysz, a on nie? Nieważne, jak bardzo się starasz, nie możesz uniknąć dojścia do tego wniosku, że w systemie zbawienia opartym na „wolnej woli” ci, którzy wierzą, robią to, ponieważ jest w nich coś innego. Jeżeli Duch Święty w równym stopniu przekonuje każdą osobę, jedynym decydującym czynnikiem, przy założeniu równości we wszystkim innym, jest coś w samej danej osobie. Wierzę, że jedyną możliwą różnicą między odkupionymi w niebie a winnymi, potępionymi i ukaranymi grzesznikami w piekle jest pięcioliterowe słowo... Nazywa się to „łaska”.

Steven Houck:

„Ten woluntaryzm jest poważnym błędem sprzecznym z Pismem Świętym”.

Więcej na ten temat znajdziesz m.in.

- przeczytaj „[Więzy woli](#)” wielbnego Stevena Houcka
- posłuchajcie „[Marcin Luter i niewola woli](#)” wielbnego Angusa Stewarta

Na podstawie, [źródło](#)

Tłumaczył Robert Jarosz